

**Бондаренко Н. С.**  
**Тюленева Ю.В.**

канд. економ. наук, доцент  
ORCID ID: 0000-0002-1951-5480

Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

## **УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

## **УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРИБЫЛЬЮ НА ПРЕДПРИЯТИИ**

## **PROFIT IMPROVEMENT OF MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE**

*Підприємства всіх форм власності ставлять за мету так організувати свою діяльність, щоби їх робота характеризувалася підвищенням рентабельності та збільшенням прибутку. У статті розглянуто питання управління прибутком підприємства. Показано, що прибуток є важливою грошовою оцінкою виробничої та фінансової діяльності підприємства, що демонструє ефективність роботи підприємства. Він є одним з основних показників діяльності та розвитку підприємства, вдосконалення матеріальної бази підприємства та його продукції. Також прибуток характеризує окупність вкладених в підприємство коштів і раціональне використання його майна. Розглянуто роль прибутку у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах. Проведено аналіз підходів щодо управління прибутком. Проаналізовані системи управління прибутком підприємства. Визначені послідовність дій при управлінні розподілом та використанням прибутку підприємства. Виявлено необхідні умови ефективного управління і вдосконалення процесу управління прибутком підприємства. Запропоновані заходи для покращення цільової структури використання прибутку підприємства, що дозволить поліпшити фінансове становище підприємства і збільшити ефективність його діяльності.*

**Ключові слова:** прибуток, формування прибутку, управління прибутком, підприємство, управлінням прибутком підприємства, система управління прибутком, фінансова діяльність підприємства

*Предприятия всех форм собственности имеют целью так организовать свою деятельность, чтобы их работа характеризовалась повышением рентабельности и увеличением прибыли. В статье рассмотрены вопросы управлением прибылью предприятия. Показано, что прибыль является важной денежной оценкой производственной и финансовой деятельности предприятия, демонстрирующий эффективность работы предприятия. Она является одним из основных показателей деятельности и развития предприятия, совершенствования материальной базы предприятия и его продукции. Также прибыль характеризует окупаемость вложенных в предприятие средств и рациональное использование его имущества. Рассмотрена роль прибыли в развитии предприятия в современных рыночных условиях. Проведен анализ подходов к управлению прибылью. Проанализированы системы управления прибылью*

предприятия. Определены последовательность действий при управлении распределением и использованием прибыли предприятия. Выявлено необходимые условия эффективного управления и совершенствования процесса управления прибылью предприятия. Предложенные меры для улучшения целевой структуры использования прибыли предприятия, что позволит улучшить финансовое положение предприятия и повысить эффективность его деятельности.

**Ключевые слова:** прибыль, формирование прибыли, управление прибылью, предприятие, управлением прибылью предприятия, система управления прибылью, финансовая деятельность предприятия

*Businesses of all forms of property are intended to organize their activities so that their work is characterized by an increase in profitability and increase in profits. The paper deals with the management of the enterprise profit. It is shown that profit is an important monetary evaluation of production and financial activities of the enterprise, showing the efficiency of the enterprise. It is one of the key performance indicators and enterprise development, improvement of the material base of the company and its products. Also characterizes the profit return on funds invested in the company and the rational use of its property. The role of profits in the company's development in today's market conditions. The analysis of approaches to the management of a profit. Analyzed profit management company. Defined workflow for the management of the distribution and use of the company's profit. Revealed the necessary conditions of good governance and improve the profit management process of the company. Proposed measures to improve the structure of the target the use of business profits, which will improve the financial position of the company and increase its efficiency.*

**Keywords:** profit, profit generation, profit management, enterprise management profit enterprise, profit management system, the financial activities of the company

**Вступ.** Прибуток підприємства є важливою фінансовою категорією, яка відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності, характеризує ефективність виробництва і свідчить про обсяг та якість виробленої продукції, стан продуктивності праці та рівень собівартості.

Проблемами удосконалення управління прибутком на підприємстві та вдосконалення напрямів його використання є завжди актуальною темою дослідження. Теоретичним та практичним аспектами даного питання присвячені роботи науковців України та зарубіжжя, зокрема: І.А. Бланк, А.В. Маршалова, Р.В. Солоу, А.М. Поддєрьогіна, С.Ф. Покропівного, Г.П. Крамаренко, В.М. Опаріна, Є.М. Винниченка, А.Р. Шеремет, С.Р. Дорогунцов, І.М. Кац, Н.В. Чумаченко та ін. Однак, незважаючи на велику кількість наукових розробок з означеної проблематики, питання удосконалення управління прибутком на підприємстві залишається актуальним і не до кінця вирішеним. Проблема управління прибутком витратами є актуальною практично для всіх підприємств та організацій, незалежно від форми власності, розміру та фінансового стану. Актуальним є дослідження системи управління та використання прибутку підприємства, що спрямоване на забезпечення розвитку підприємства внаслідок капіталізації прибутку,

підвищення його вартості через механізм ефективної дивідендної політики та підвищення соціальних стандартів для працівників.

**Постановка завдання.** Метою статті є аналіз існуючої системи управління прибутком на підприємстві та пошук шляхів її удосконалення.

**Методологія.** У роботі використано наукові статі та навчальні посібники. Були застосовані наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел, узагальнення опрацьованої інформації, пізнання, порівняння, розробка власних висновків.

**Результати дослідження.** В ринкових умовах господарювання в Україні та намагання вийти з фінансової кризи зростає роль суб'єктів господарювання як первинної ланки економіки. Ефективне функціонування підприємств значно впливає як на добробут власників, споживачів, так і на економічну ситуацію в країні шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів та обов'язкових платежів. Тому, управління підприємством потребує раціонального і економічно обґрунтованого підходу до планування своєї діяльності, визначення фінансової і виробничої політики, аналізу й оцінки їх прибутковості, а також, запровадження ефективної виробничої, маркетингової та фінансової діяльності. Величина отриманого прибутку підприємством має дуже важливе значення в його діяльності, оскільки вона впливає на формування фінансових ресурсів, збільшення ринкової вартості підприємства, ефективність виробничої діяльності та на економічний розвиток держави. Саме можливість отримання прибутку націлює підприємство на здійснення нововведень, що стимулює надходження інвестицій, збільшує загальний випуск продукції і зайнятість. При цьому нововведення сприяють економічному зростанню, і саме націленість на отримання прибутку лежить в основі більшості нововведень. Отже, прибуток має значну роль в розвитку підприємства та забезпечення інтересів його власників та персоналу, а також держави, що зумовлює необхідність дослідження питань ефективного управління розподілом та використанням прибутку підприємств.

Світова фінансова криза та тяжкі реалії сьогоденної української економічної ситуації впливають на формування деструктивних змін в багатьох галузях національного господарства та зниження прибутковості діяльності суб'єктів господарювання. Система управління значною частиною вітчизняними підприємств налічує багато недоліків, таких як: управління, яке базувалося лише на поточних цілях та досягнення максимальних кінцевих результатів в короткотерміновому періоді, відсутність елементів стратегічного управління, зокрема при розподілі та використанні прибутку, відсутність планування та системи прогнозування, а також нехтування недопустимо низькими показниками платоспроможності та високими фінансовими ризиками діяльності, призвели до збитковості.

За даними Державного комітету статистики України у 2015 р. 31,9% підприємств працювали збитково, а сума чистого збитку становила 230612,6 млн. грн. [1]. Виходячи з цього, вдосконалення наразі існуючих інструментів управління прибутком підприємства до тих, які б відповідали сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств та які б враховували тактичні та стратегічні аспекти управління є актуальним.

Загалом під управлінням прибутком підприємства розуміють побудову системи управління, що враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, спрямована на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, яку розглядають як сутність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини. Таким чином система управління прибутком повинна бути логічно пов'язана із загальною системою управління підприємством, тому що прийняття управлінських рішень у всіх сферах діяльності підприємства прямо або опосередковано буде впливати на рівень прибутку, який надає нові можливості і джерела фінансування для розвитку підприємства, що дозволить збільшити не тільки доходи підприємства а і доходи його власників і працівників.

Тому, щоби забезпечити чітку дію механізму управління прибутком підприємства слід уважно проаналізувати усі чинники, що впливають на рівень прибутку підприємства. Відомо, що прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних чинників. Ці чинники впливають на результати діяльності підприємства в різних напрямках: одні – позитивно, інші – негативно. До зовнішніх чинників, що впливають на результати діяльності підприємства можна виділити наступні: економічні умови господарювання, умови ринку, платоспроможний попит споживачів, державне регулювання діяльності підприємств, та інше. Важливу увагу слід приділити рівню, динаміці і коливанням платоспроможного попиту, бо він визначає стабільність одержання прибутку. Також, варто звернути увагу на такі важливі макроекономічні показники як податкова і кредитна політика держави та політична стабільність у державі. Зовнішні чинники тісно пов'язані з внутрішніми чинниками, які також суттєво впливають на результати діяльності підприємства. Ці чинники залежать від організації роботи самого підприємства і можуть впливати на формування прибутку підприємства як безпосередньо, так і опосередковано. До них слід віднести такі чинники як: обсяг продукції, яка випускається підприємством; собівартість продукції; ціна продукції; асортимент продукції; стан та ефективність використання ресурсів підприємства та інші.

Крім зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на прибуток, варто зосередити увагу на системі управління прибутком, структурі

механізму управління прибутком підприємства, факторами розподілу та використання прибутку.

Управління прибутком підприємства включає дві важливі системи: оперативну, яка повинна реагувати на поточні проблеми управління та забезпечувати прибуткову діяльність у короткотерміновому періоді та стратегічну, яка спрямована на формування стратегічних змін, що необхідні для зміни діючої стратегії управління прибутком підприємства з урахуванням відповідності його внутрішніх можливостей умовам зовнішнього середовища.

Структура механізму управління прибутком підприємства охоплює ринковий механізм регулювання, формування й використання прибутку, державне нормативно-правове регулювання із питань формування й розподілу прибутку, внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу й використання прибутку, систему конкретних методів і прийомів здійснення управління прибутком.

Система організаційного забезпечення управління прибутком є взаємозалежною сукупністю внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розроблення й прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування та використання прибутку та несуть відповідальність за результати цих рішень. Останнім часом організаційне управління прибутком базується на формуванні більш ефективних структурних підрозділів підприємства – центрів відповідальності. Вихідним моментом створення системи управління прибутком, на основі виділення центрів (витрат, прибутку, інвестицій) відповідальності, є персоніфікація відповідальності за прийняття рішень [2].

Прибутковість підприємств за економічною сутністю пов'язана з отриманням прибутку та оцінюється різноманітними його зв'язками з показниками капіталу, витрат, доходів, які є головними орієнтирами і водночас критеріями стану та ефективності виробництва [3].

При формуванні прибутку підприємства політика управління ним має бути спрямована на отримання максимального розміру позитивного фінансового результату. Це досягається через виконання комплексу завдань по зростанню обсягів діяльності підприємства, ефективного управління витратами підприємства, підвищенням ефективності використання його матеріально-технічної бази. Не менший вплив здійснюють і оптимізація складів підприємства, структура його обігових коштів та підвищення продуктивності праці його працівників.

Об'єктом розподілу є загальна сума прибутку, отриманого підприємством у звітному періоді від звичайної і надзвичайної діяльності. [4].

При розподілі прибутку, управлінням необхідно вміти оптимально розподілити кошти відповідно до стратегії розвитку підприємства, не забуваючи інші фактори, такі як: реалізація дивідендної політики для

покращення добробуту власників компанії, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення приросту ринкової вартості суб'єкта господарювання у короткостроковій та довгостроковій перспективах, ефективний вплив на трудову активність робітників, соціальний розвиток підприємства, поповнення фінансових ресурсів та підвищення платоспроможності підприємства, зменшення ризиків діяльності внаслідок формування та поповнення резервного фонду та ін..

Управління розподілом та використанням прибутку підприємства доцільно здійснювати в наступній послідовності:

1. сформувати інформаційну базу для аналізу ефективності функціонування підприємства.

2. зробити аналіз попереднього досвіду використання прибутку підприємства.

3. дослідити як внутрішні так зовнішні чинники, що впливають на ефективність використання прибутку підприємства.

4. визначити напрями розподілу прибутку підприємства як у поточному період так і з врахуванням стратегічних та тактичних цілей його розвитку.

5. розробити системи управлінських рішень по забезпеченню ефективного використання прибутку.

6. забезпечити контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень щодо розподілу та використання прибутку підприємства.

7. Здійснити корегування ряду управлінських рішень щодо розподілу та використання прибутку за результатами здійсненого контролю та з врахуванням стратегії розвитку підприємства

Слід зауважити, що для покращення цільової структури використання прибутку підприємства, необхідно:

- визначити пріоритетні напрями використання прибутку підприємства, що спричиняють подальший розвиток підприємства та покращення фінансових результатів його діяльності;
- провести оптимізацію коштів, що спрямовані на фонд споживання, зокрема тих, що спрямовані на матеріальне заохочення працівників та які сприяють підвищенню продуктивності їх праці, а також соціальному розвитку підприємства;
- виконати розрахунок оптимальної величини резервного фонду та скерувати кошти на забезпечення його збільшення;
- провести оптимізацію коштів, які спрямовуються в інші цільові фонди;
- створити такі умови діяльності підприємства, за яких прибуток не буде використовуватися для сплати підприємством штрафних санкцій;
- скласти детальний плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом;

- забезпечити чіткий контроль за виконанням поставлених завдань щодо використання та розподілу прибутку;
- виконати аналіз отриманих прибутків у базовому періоді та виявити резерви, що будуть сприяти максимізації прибутку, а також плануванню формуванню, розподілу та використанню прибутку у наступних.

**Висновки.** Отже, прибуток є важливою економічною категорією, на яку впливають процеси, що відбуваються в навколишньому середовищі, у сферах виробництва й розподілу суспільного продукту та національного доходу. Лише за умови урахування усіх цих факторів і процесів можливе впровадження дієвих заходів щодо збільшення прибутку. При формуванні процесу удосконалення управління прибутком, важливо використовувати системний підхід, оскільки він враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, які спрямовані на максимізацію кінцевого результату в короткостроковому та довгостроковому періодах. Для забезпечення ефективного управління прибутковістю, необхідно своєчасно впроваджувати систему завдань використання прибутку та встановити оптимальні обмеження за рівнем його споживання та капіталізації в процесі розвитку стратегічних ресурсів чи їхніх окремих компонентів, що забезпечить нову парадигму розвитку підприємства у сфері товарного обігу.

Дотримання запропонованої послідовності дій при управлінні розподілом та використанням прибутку підприємства та урахування визначених напрямків впливу дозволить суттєво підвищити ефективність його діяльності.

При подальших дослідженнях актуальним є аналіз впливу системи управління формуванням прибутку на господарську діяльність підприємств на основі аналізу руху грошових коштів та розрахунку показників окупності грошових видатків.

### **Література:**

1. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Ткаченко Є.Ю. Управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності підприємств машинобудування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / Є.Ю. Ткаченко. – Запоріжжя, 2006. – 22 с.
3. Дзюбенко Л.М. Організаційно-економічне забезпечення прибутковості підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Л.М. Дзюбенко. – К., 2007. – 22 с.
4. Боднар Н.М. Економіка підприємства : навч. посібн. / Н.М. Боднар. – К. : Вид-во А.С.К., 2004. – 400 с.
5. Бланк І. А. Управление прибылью / И. А. Бланк // -К.: "Ника -Центр". - 2002р. – 544с.

6. Ткаченко, Є. Ю. Система управління прибутком підприємства [Текст] / Є. Ю. Ткаченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. –2006. –№ 3. – С. 85 –91.